

Hány alkotórésze van az embernek?¹

Suhai György

2014.06.04.

A keresztyének alapvetően két táborra oszlanak e kérdést illetően. Vannak, akik a Bibliára hivatkozva azt állítják, hogy az ember két részből áll, egy materiális és egy nem materiális részből. Az ember test és lélek. Őket szokták *dichotomisták*-nak nevezni. A keresztyének egy másik csoportja szerint az ember három "alkotórészre" osztható: test, lélek és szellem. Ezt az irányzatot *trichotomizmus*-nak nevezzük, mely irányzat képviselői szintén a Szentírásból vezetik le nézetüket. Ez utóbbi csoport szerint az ember szellemi része az, amely megkülönbözteti őt az állatoktól, hiszen ezen keresztül tud személyes kapcsolatba lépni Istennel. Szerintük az Isten nélkül élő ember szelleme "halott", melyet Isten az újjászületéskor "életre kelt". A jelen tanulmány célja, hogy a Szentírás e témával kapcsolatos igehelyeit sorra véve és megvizsgálva megpróbáljon kielégítő választ adni erre a sokak (főleg kiségyházi körökben mőzgő testvéreink) számára központi jelentőségű kérdésre, hogy vajon hány alkotórésze van az embernek.

Vizsgálatunk során szem előtt tartott nagyon fontos alapelv, hogy egy szónak elsősorban nem az adott korban ismert *jelentésére*, hanem sokkal inkább annak *használatára* koncentrálunk. Nagyon jó például szolgálhat a ma oly divatos „zsír király” vagy a „vágom” kifejezések. Nem a jelentésük, hanem a használatuk megértése a lényeges a mai fiatalok közti kommunikáció megértéséhez. Az alábbi Igék vizsgálatakor is elsősorban azt fogjuk megnézni, hogy az egyes fogalmakat *milyen értelemben* használja és mennyire tekinti felcserélhetőnek, rokonértelműnek vagy egymás szinonimájának a Szentírás. Az ÓSZ-nél nem csak a héber szót, hanem annak a Jézus korában használt és idézett görög ÓSZ-ben (Septuaginta, rövidítve: LXX) található megfelelőjét is meg fogjuk nézni. A magyar fordítás mellett a bibliai igeversek angol, görög és héber megfelelőjét is bemásoltam azok kedvéért, akik az angolban illetve a Biblia ősi szövegében is szeretnének utánanézni a vizsgált igeverseknek.

Az alábbi fogalmak használatát fogjuk megvizsgáljuk mind az ÓSZ-ben, mind az ÚSZ-ben: **lélek** (héberül: nefesh/görögül: pszüché), **szellem** (héberül: ruah/görögül: pneuma), **lehelet** (héberül: neshama/görögül: pnoé), **szív** (héberül: léb/görögül: kardia) és **test** (héberül: baszar vagy beten/görögül: szarx vagy szóma).

Mindenek előtt fontos tudnunk arról, hogy az ember (kettő helyett) három részre osztása a *görög filozófiából* ered, t.i. hogy kell egy köztes rész (szellem/pneuma) az Istennel való kapcsolattartáshoz. Plátón volt az, aki miután elválasztotta egymástól a testet és a lelket (pszüché), a pszüché-t 3 további részre osztotta: *to logsztikon* (a gondolkodó/értelmi rész) *to thümoeidész* (a szenvedélyes rész) *to epithümetikon* (a vágyakozó rész). Megtalálható még Plátónnál egy olyan felosztás is, mely szerint az ember *elméből*, *lélekből* és *testből* áll. Érdekes, hogy Plátón sohasem használja ezen felosztásokkal kapcsolatban a *pneuma* kifejezést. Arisztotelész később a *pszüché*-t egy állati és egy racionális részre osztotta.

Nézzük meg tehát, hogy mit tudhatunk meg a Szentírásból az ember felépítését illetően.

¹ Megj.: a bibliai idézeteket a *Bible Works 7* program segítségével gyűjtöttem ki. **ESV**: English Standard Version (angol Biblia); **LXX**: Septuaginta (az ÓSZ görög fordítása); **BHS**: Biblia Hebraica Stuttgartensia (héber ÓSZ); **NTG**: Novum Testamentum Graece, Neste-Aland 27th edition (görög ÚSZ).

Az ember felépítése az ÓSZ szerint

Az ÓSZ (és az ÚSZ is) az embert a maga egységében mutatja be, akinek alapvetően csupán két alkotórésze van, egy materiális (látható) és egy immateriális (láthatatlan) része, melyeket különböző rokonértelmű szavakkal jelöl, pl. **test** vagy **gyomor** (baszar/szarx vagy beten/gasztér) és **lélek** vagy **szív** (pszüché/nefesh vagy léb/kardia)²

Zsolt 44:25 (44:26) Bizony porba hanyatlik **lelkünk (pszüché/nefesh)**, a földhöz tapad **testünk ("gyomor" gasztér/beten)**.

^{ESV} **Zsolt 44:25** For our soul is bowed down to the dust; our belly clings to the ground.

^{LXX} **Zsolt 43:26** ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστήρ ἡμῶν

כי שָׁחָה לְעֹפָר נַפְשֵׁנוּ דְבַקָּה לָאָרֶץ בְּטַנְנוּ: ^{BHS} **Zsolt 44:26**

Vagyis: a teljes ember (testestől, lelkestől) elpusztul, ha az Úr meg nem menti őt.

Zsolt 63:1-2 Dávid zsoltára, mikor a Júda pusztájában volt. (63:2) Isten! én Istenem vagy te, jó reggel kereslek téged; téged szomjúhoz **lelkem (pszüché/nefesh)**, téged sóvárog **testem (baszar/szarx)** a kiaszott, elepedt földön, a melynek nincs vize;² (63:3) Hogy láthassalak téged a szent helyen, szemlélvén a te hatalmat és dicsőségedet.

^{ESV} **Zsolt 63:1** A PSALM OF DAVID, WHEN HE WAS IN THE WILDERNESS OF JUDAH. O God, you are my God; earnestly I seek you; my soul thirsts for you; my flesh faints for you, as in a dry and weary land where there is no water.² So I have looked upon you in the sanctuary, beholding your power and glory.

^{LXX} **Zsolt 62:1** ψαλμὸς τῷ Δαυιδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας³ οὕτως ἐν τῷ ἀγίῳ ὠφθην σοι τοῦ ἰδεῖν τὴν δυνάμιν σου καὶ τὴν δόξαν σου² ὁ θεὸς ὁ θεός μου πρὸς σέ ὀρθρίζω ἐδίψησέν σοι ἡ ψυχὴ μου ποσαπλῶς σοι ἡ σὰρξ μου ἐν γῆ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיְתוֹ בְּמִדְבַּר יְהוּדָה: אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲתָהּ אֲשַׁחֲרֶךָ צְמָאָה לִּי נַפְשִׁי כִּמְהָ לֶךָ בְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ-צִיָּה וְעֵינַי בְּלִי-מַיִם: ^{BHS} **Zsolt 63:1**

Vagyis mindenestől (testestől-lelkestől) vágyakozik Dávid Isten után. Dávid *pszüchéje/nefeshe*, azaz az ő belső, immateriális része vágyakozik Istenre.

Ugyanez igaz Ézsaiás prófétára is:

Ézs 26:9 **Lelkem (nefesh/pszüché)** utánad vágyott éjszaka, az én **lelkem (ruah/pneuma)** is bensőmben Téged keresett

^{ESV} **Ézs 26:9** My soul yearns for you in the night; my spirit within me earnestly seeks you. For when your judgments are in the earth, the inhabitants of the world learn righteousness.

² A zárójelben az egyes szavak héber/görög olvasata szerepel mindig ebben a sorrendben.

^{LXX} **Ézs 26:9** ἡ ἐπιθυμίη ἢ ψυχὴ ἡμῶν ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ θεός διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς

^{BHS} **Ézs 26:9** אֲשַׁחֲרֶךָ כִּי כִּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאָרֶץ צָדָק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תִבֵּל:

A magyarban, a hébert követve úgy tűnik itt egy fokozásról, felsorolásról van szó, de a görög fordításból kiderül, hogy ez egy ún. parallelizmus: nefesh/pszüché = ruah/pneuma, azaz Ézsaiás egész bensője. Ézsaiás kétféle szót használ annak kifejezésére, hogy mennyire vágyik az ő egész belseje Isten után. S hogy funkciójukat és használatukat tekintve mennyire felcserélhető egymással ez a két szó, azt pl. abból is láthatjuk, hogy Annának is egyszer a *ruah/penumája* egyszer meg a *pszüché/nefesh-e* szomorkodik és a *pszüché/nefesh-ét* önti ki az Úr előtt:

1 Sám 1:10 És **lelkében (pszüché)** elkeseredve, könyörge az Úrnak, és igen sír vala.

^{ESV} **1 Sám 1:10** She was deeply distressed and prayed to the LORD and wept bitterly.

^{LXX} **1 Sám 1:10** καὶ αὐτὴ κατῶδυνος ψυχῆ καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ κλαίουσα ἔκλαυσεν

^{BHS} **1 Sám 1:10** וְהִיא מֵרַת נַפְשָׁהּ וְתַתְּפַלֵּל עַל־יְהוָה וּבְכָה תִבְכֶּה:

1 Sám 1:15 Anna pedig felele, és monda néki: Nem, Uram! bánatos **lelkű (ruah/a** görög fordításban *szkléra* szerepel: kemény, durva) asszony vagyok én; sem bort, sem részegítő italt nem ittam, csak **lelkemet (nefesh/pszüché)** öntöttem ki az úr előtt.

^{ESV} **1 Sám 1:15** But Hannah answered, "No, my lord, I am a woman troubled in spirit. I have drunk neither wine nor strong drink, but I have been pouring out my soul before the LORD.

^{LXX} **1 Sám 1:15** καὶ ἀπεκρίθη Ἀννα καὶ εἶπεν οὐχὶ κύριε γυνὴ ἢ σκληρὰ ἡμέρα ἐγὼ εἶμι καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πέπωκα καὶ ἐκχέω τὴν ψυχὴν μου ἐνώπιον κυρίου

^{BHS} **1 Sám 1:15** קָשַׁת־רוּחַ אֲנִי וַיֵּן וְשָׁכַר לֹא שָׁתִיתִי וְאַשְׁפָּךְ אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה:

Jób is egymás szinonímájaként használja a ruah-ot és a nefesht (újabb példa a héber parallelizmus-ra):

Jób 7:11 Én sem tartóztatom hát meg az én számat; szólok az én **lelkemnek (ruah)** fájdalmában, és panaszkodom az én **lelkemnek (nefesh/pszüché)** keserűségében.

^{ESV} **Jób 7:11** "Therefore I will not restrain my mouth; I will speak in the anguish of my spirit; I will complain in the bitterness of my soul.

^{LXX} **Jób 7:11** ἀτὰρ οὖν οὐδὲ ἐγὼ φείσομαι τῷ στόματί μου λαλήσω ἐν ἀνάγκῃ ὧν ἀνοίξω πικρῶν ψυχῆς μου συνεχόμενος

גַּם־אֲנִי לֹא אֶחָשֵׁךְ פִּי אֲדַבֵּר בְּצַר רוּחִי אֲשִׁיחָה
בְּמַר נַפְשִׁי: ^{BHS} Jób 7:11

Jób 12:10 A kinek kezében van minden élőnek az **élete (nefesh/pszüché)**, és minden egyes embernek a **lelke (ruah/pneuma)**.

^{ESV} **Jób 12:10** In his hand is the life of every living thing and the breath of all mankind.

^{LXX} **Jób 12:10** εἰ μὴ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ψυχὴ πάντων τῶν ζώντων καὶ πνεῦμα παντὸς ἀνθρώπου

אֲשֶׁר בִּידוֹ נַפְשׁ כָּל־חַי וְרוּחַ כָּל־בֶּשֶׂר־אִישׁ: ^{BHS} Jób 12:10

Ruah/pneuma és neshama/pnoé is lehetnek egymás szinonimái

Úgy tűnik, Ézsaiás a *ruah/pneuma* (lélek) szinónimájaként használja a *neshama/pnoé* (lehelet) szót is, melyek sok esetben életerőt, az Isten által belénk és az állatokba lehet életnek leheletét jelentik:

Ézs 42:5 így szól az Úr Isten, a ki az eget teremté és kifeszíté, és kiterjeszté termésivel a földet, aki **leheletet (neshama/pnoé)** ad a rajta lakó népnek, és **lelket (ruah/pneuma)** a rajta járóknak:

^{LXX} **Ézs 42:5** οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ πῆξας αὐτόν ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ διδοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς καὶ πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτῇ

כֹּה־אָמַר הָאֱלֹהִים יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם
רָקַע הָאָרֶץ וְצִאצְאִיהָ נָתַן נֶשְׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לְהַלְכִים
בָּהּ: ^{BHS} Ézs 42:5

Ézs 57:16 Mert nem örökké perlek, és nem mindenha haragszom, mert a **lélek (ruah/pneuma)** elöttem megepedne, és a **leheletek (neshama/pnoé)**, akiket én teremtettem.

^{ESV} **Ézs 57:16** For I will not contend forever, nor will I always be angry; for the spirit would grow faint before me, and the breath of life that I made.

^{LXX} **Ézs 57:16** οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς οὐδὲ διὰ παντὸς ὀργισθήσομαι ὑμῖν πνεῦμα γὰρ παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται καὶ πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα

כִּי לֹא לְעוֹלָם אֲרִיב וְלֹא לִנְצַח אֶקְצוֹף
כִּי־רוּחַ מִלִּפְנֵי יַעֲטוֹף וְנִשְׁמוֹת אֲנִי עֲשִׂיתִי: ^{BHS} Ézs 57:16

És Jób is:

Jób 27:3 Hogy mindaddig a míg az én **leheletem (neshama/pnoé)** én bennem van, és az Istennek **lelke (ruah/pneuma)** van az én orromban;

^{ESV} **Jób 27:3** as long as my breath is in me, and the spirit of God is in my nostrils,

^{LXX} **Jób 27:3** ἢ μὴν ἔτι τῆς πνοῆς μου ἐνούσης πνεῦμα δὲ θείου τὸ περιόν μοι ἐν ῥισίν

בְּיָכֹל-עוֹד נְשַׁמְתִּי בִּי וְרוּחַ אֱלֹהִים בְּאַפִּי: ^{BHS} **Jób 27:3**

Jób 32:8 Pedig a lélek (**ruah/pneuma**) az az emberben és a Mindenható **lehelete** (**neshama/pnoé**), ami értelmet ad néki!

^{ESV} **Jób 32:8** But it is the spirit in man, the breath of the Almighty, that makes him understand.

^{LXX} **Jób 32:8** ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς πνοὴ δὲ παντοκράτορος ἐστιν ἡ διδάσκουσα

אֲכֹן רוּחַ-הָיָא בְּאַנְשׁ וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינָם: ^{BHS} **Jób 32:8**

Jób 33:4 Az Istennek **lelke** (**ruah/pneuma**) teremtett engem, és a Mindenhatónak **lehelete** (**neshama/pnoé**) adott nékem életet.

^{ESV} **Jób 33:4** The Spirit of God has made me, and the breath of the Almighty gives me life.

^{LXX} **Jób 33:4** πνεῦμα θείον τὸ ποιήσάν με πνοὴ δὲ παντοκράτορος ἡ διδάσκουσά με

רוּחַ-אֱלֹהִים עָשָׂתָנִי וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּחִינִי: ^{BHS} **Jób 33:4**

Ha nem parallelizmusról lenne szó és a trichotomisták írásértelmezési logikáját követnénk, akkor kénytelenek lennénk azt a következtetést levonni, hogy az ember nem is 3, hanem **4 részből áll: test, lélek (neshama/pszüché), szellem (ruah/pneuma) és lehelet (neshama/pnoé)**.

Az alábbi versben valóban úgy tűnik, mintha a ruah/pneuma és a neshama/pnoé két különböző dologra utalna:

Jób 34:14 Ha csak Önmagára volna gondja, **lelkét (ruah/pneuma)** és **leheletét (neshama)** magához vonná:

^{ESV} **Jób 34:14** If he should set his heart to it and gather to himself his spirit and his breath,

^{LXX} **Jób 34:14** εἰ γὰρ βούλοιο συνέχειν καὶ τὸ πνεῦμα παρ' αὐτῷ κατασχεῖν

אִם-יִשְׁמַח אֱלֹהִים לְבֹו רוּחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו וְיִאָּסֵף: ^{BHS} **Jób 34:14**

Ám igen valószínű, hogy itt ún. *hendiadüsz*-ről (gör. "egy a kettő által") van szó, azaz ugyanarra az egy belső, immateriális részre utal mind a két kifejezés: *ruah* és *neshama*.

A *neshama/pnoé* (életnek lehelete) volt az, amit Isten az ember teremtésekor az orrába lehelt és így lett ugyanolyan élőlény (szó szerint "élő lélekké"), mint az állatok, amelyek orrában ugyanaz a *neshama/pnoé* (életnek lehelete) van, mint az emberben (Gen 2:7; Gen 1:24; Gen 7:22 stb.).

A Prédikátor könyvében is azt olvassuk, hogy az állatnak is ugyanaz a *ruah/pneumája* van (ami, ahogy az eddigiekben láthattuk a lehelet [*neshama/pnoé*] szinonímjaként is használatos), mint az embernek:

Préd 3:19 Az emberek fiainak vége hasonló az oktalan állatnak végéhez, és egyenlő végök van azoknak; a mint meghal egyik, úgy meghal a másik is, és ugyanazon egy **lélek** (**ruah/pneumaja**) van mindegyikben; és az embernek nagyobb méltósága nincs az oktalan állatoknál, mert minden hiábavalóság.²⁰ Mindenik ugyanazon egy helyre megy; mindenik a porból való, és mindenik porrá lesz.²¹ Vajjon kicsoda vette észébe az ember **lelkét** (**ruah/pneuma**), hogy felmegy-é; és az oktalan állat **lelkét** (**ruah/pneuma**), hogy a föld alá megy-é?

^{ESV} **Préd 3:19** For what happens to the children of man and what happens to the beasts is the same; as one dies, so dies the other. They all have the same breath, and man has no advantage over the beasts, for all is vanity.²⁰ All go to one place. All are from the dust, and to dust all return.²¹ Who knows whether the spirit of man goes upward and the spirit of the beast goes down into the earth?

^{LXX} **Préd 3:19** ὅτι συνάντημα υἰῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ συνάντημα τοῦ κτήνους συνάντημα ἓν αὐτοῖς ὡς ὁ θάνατος τούτου οὕτως ὁ θάνατος τούτου καὶ πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶσιν καὶ τί ἐπερίσσευσεν ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὸ κτήνος οὐδέν ὅτι τὰ πάντα ματαιότης²⁰ τὰ πάντα πορεύεται εἰς τόπον ἓνα τὰ πάντα ἐγένετο ἀπὸ τοῦ χοός καὶ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν χοῦν²¹ καὶ τίς οἶδεν πνεῦμα υἰῶν τοῦ ἀνθρώπου εἰ ἀναβαίνει αὐτὸ εἰς ἄνω καὶ πνεῦμα τοῦ κτήνους εἰ καταβαίνει αὐτὸ κάτω εἰς γῆν

^{BHS} **Préd 3:19**
 כִּי מִקְרָה בְּנֵי־הָאָדָם וּמִקְרָה הַבְּהֵמָה
 וּמִקְרָה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לְכֹל
 וּמוֹתֵר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אֵין כִּי הַכֹּל הַבָּל: ²⁰
 אֶל־מְקוֹם אֶחָד הַכֹּל הִיָּה מִן־הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל־הָעֶפֶר: ²¹
 מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הַעֹלָה הִיא לְמַעַלָּה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה
 הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ:

Megj: később a Prédikátor egyértelművé teszi, hogy az ember **ruah/pneumája** (azaz nem materiális része) visszatér Istenhez a halálakor (Préd 12:7), azaz elhagyja a testet és nem megy a földbe a testtel együtt, hogy *ott aludjon*. Ez a tanítás mégjobban kikristályosodik az ÚSZ-ben, vö. Lk 9:55; Apcsel 2:27, 31; Apcsel 7:59; 2 Kor 5:1-10; Fil 1:21-24; Zsid 12:22-24!

A Gen 35:18 és Jób 11:20 szerint a *nefesh/pszüché* hagyja el a testet a halál pillanatában (az imént azt láttuk, hogy a Préd 3:21-ben a *ruah/pneuma* távozik el a testből):

Gen 35:18 És mikor **lelke** (*nefesh/pszüché*) kiméne, mert meghala, nevezé nevét Benóninak, az atyja pedig nevezé őt Benjáminnak.

^{ESV} **Gen 35:18** And as her soul was departing (for she was dying), she called his name Ben-oni; but his father called him Benjamin.

^{LXX} **Gen 35:18** ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀπέθνησκεν γὰρ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Υἱὸς ὀδύνης μου ὁ δὲ πατὴρ ἐκάλεσεν αὐτὸν Βενιαμιν

Gen 35:18 ^{BHS} וַיְהִי בְצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ
בֶּן-אֹנִי וְאָבִיו קָרָא-לוֹ בְּנִימִין:

Jób 11:20 De a gonoszok szemei elepednek, menedékek eltűnik előlük, és reménységök: a lélek (nefesh/a gör. itt más kifejezést használ) kilehellése!

^{ESV} **Jób 11:20** But the eyes of the wicked will fail; all way of escape will be lost to them, and their hope is to breathe their last."

^{LXX} **Jób 11:20** σωτηρία δὲ αὐτοὺς ἀπολείψει ἢ γὰρ ἐλπίς αὐτῶν ἀπώλεια ὀφθαλμοὶ δὲ ἀσεβῶν τακήσονται

Jób 11:20 ^{BHS} וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוֹס אֲבָר מִנְהֶם וְתִקְוָתָם
מִפֶּחַח-נַפְשׁ: פ

A Gen 7:15-ben az állatban levő "élő lélek" nem a megszokott *nefesh hajjá / pszüché* dzóész (Gen 1:30), hanem *ruah hajjim/pneuma* dzóész, vö. Gen 6:17. És ha elfogadjuk, hogy Mózes (tehát egyetlen szerző) írta/szerkesztette Mózes első könyvét, akkor ebből szintén azt láthatjuk, hogy a *ruah/pneuma* és a *nefesh/pszüché* egymás szinonimáiként is használhatóak.

Gen 7:15 Kettő-kettő méne be Noéhoz a bárkába minden testből (értsd: állatból), melyben élő lélek (ruah/pneuma) vala.

^{ESV} **Gen 7:15** They went into the ark with Noah, two and two of all flesh in which there was the breath of life.

^{LXX} **Gen 7:15** εἰσηλθον πρὸς Νωε εἰς τὴν κιβωτόν δύο δύο ἀπὸ πάσης σαρκός ἐν ᾧ ἐστὶν πνεῦμα ζωῆς

Gen 7:15 ^{BHS} וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם
מִכָּל-הַבְּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים:

Gen 1:30 A föld minden vadainak pedig, és az ég minden madarainak, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatoknak, a melyekben élő lélek (nefesh/pszüché) van, a zöld füveket adom eledelül. És úgy lőn.

^{ESV} **Gen 1:30** And to every beast of the earth and to every bird of the heavens and to everything that creeps on the earth, everything that has the breath of life, I have given every green plant for food." And it was so.

^{LXX} **Gen 1:30** καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἕρπετῶ τῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρώσιν καὶ ἐγένετο οὕτως

Gen 1:30 ^{BHS} וְלִכְל-חַיַּת הָאָרֶץ וְלִכְל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל
רוֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בּוֹ נַפְשׁ חַיָּה אֶת-כָּל-יֵרֶק עֹשֶׂב
לְאֹכְלָהּ וַיְהִי-כֵן:

Tehát az állatok esetében is egymással felcserélhetőnek tekinti a Szentíró a nefesh/pszüché, ruah/pneuma, neshama/pnoé kifejezéseket.

A Gen 7:22-ben is *ruah*-ja van mind az állatoknak, mind az embereknek (érdekes módon a görög kihagyja a *pneumát* a fordításból):

Gen 7:22 Mindaz, a minek orrában élő lélek (*ruah*) lehelete (*neshama/pnoé*) vala, a szárazon valók közül minden meghala.

^{ESV} **Gen 7:22** Everything on the dry land in whose nostrils was the breath of life died.

^{LXX} **Gen 7:22** καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς καὶ πᾶς ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀπέθανεν

כָּל אֲשֶׁר נְשָׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּיו מִכָּל אֲשֶׁר בַּחַרְבָּה מָתוּ: ^{BHS} Gen 7:22

Fontos! Nem az különbözteti tehát meg az embert az állattól, hogy neki *ruah/pneumája* van, azaz egy olyan belső része, amely segítségével képes Istennel kapcsolatba lépni (ez az elképzelés feltehetőleg inkább a görög gondolkodásmódból ered, ld. fent). Az alapvető különbség, a Szentírás szerint, abban áll, hogy **az embert Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtette**, azaz az az összes teremtmény közül csupán az ember Isten képmása (imago Dei). Ezt leszámítva azonban ő is „csak” egy ugyanolyan „élő lélek” (élőlény), mint az összes többi állat.³

S ha már az ember teremtését is érintettük, egy nagyon érdekes kifejezést találunk a Zak 12:1-ben, ahol az áll, hogy Isten csakúgy, mint az ember testét (Gen 2:7), az ő lelkét (az ő immateriális alkotórészét) is „formálta”, mint a fazekas az edényt:

Zak 12:1 Az űr igéjének terhe Izrael ellen. így szól az űr, a ki az egeket kiterjesztette, a földet fundálta, és az ember keblébe **lelket (ruah/pneuma)** formált:

^{ESV} **Zak 12:1** The burden of the word of the LORD concerning Israel: Thus declares the LORD, who stretched out the heavens and founded the earth and formed the spirit of man within him:

^{LXX} **Zak 12:1** λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραηλ λέγει κύριος ἐκτείνων οὐρανὸν καὶ θεμελιῶν γῆν καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ

מִשָּׂא דְּבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נֹאמֵי־יְהוָה נְטָה ^{BHS} Zak 12:1
שְׂמִים וַיִּסַּד אֶרֶץ וַיִּצַּר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ: פ

Érdekes kérdés, hogy vajon mikor "formálja" vagy teremt Isten egy embernek a lelkét...?

³ Az más kérdés, hogy az ember istenképűsége ennél azért egy összetettebb dolog és nyilvánvaló, hogy rengeteg funkcionális, alkati és egyéb különbség van az állatok és az ember között (pl. az ember erkölcsi lény, van lelkiismerete, esztétikai érzéke, személyisége, tervez, értékkel, alkot stb.). Ám ennek kifejtése nem képezi a jelen tanulmány részét. Csupán arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy nem biblikus és éppen ezért nem helytálló az az állítás, hogy az embert a "szelleme" különbözteti meg az állatoktól.

Mi van akkor, amikor nem parallelizmusról van szó?

Vannak olyan igehelyek, ahol az ember immateriális részének ún. „alkotóelemei” egyértelműen meg vannak különböztetve egymástól és egyértelmű, hogy nem parallelizmusról van szó, tehát különböző dolgokra utalnak. Ezekben az esetekben az ÓSZ általában párosával említi ezeket a fogalmakat és érdekes módon egyetlen esetben sem említi egy párban a *lélek* és *szellem* fogalmakat. Nézzük ezeket a párosokat:

„szív és lélek”

Deut 4:29 De ha onnan keresed meg az Urat, a te Istenedet, akkor is megtalálod, hogyha teljes **szívedből (léb/kardia)** és teljes **lelkedből (nefesh/pszüché)** keresed őt.

^{ESV} **Deut 4:29** But from there you will seek the LORD your God and you will find him, if you search after him with all your heart and with all your soul.

^{LXX} **Deut 4:29** καὶ ζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ εὕρήσετε ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου ἐν τῇ θλίψει σου

^{BHS} **Deut 4:29** וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיךָ וּמֵצֵאתָ כִּי תִדְרֹשְׁנֹו בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:

Salamont is arra biztatja az Úr, hogy mind lelkét (pszüché/nefesh), mind szívét (léb/kardia) adja az Úr keresésére:

1 Krón 22:19 No azért keressétek az Urat a ti Istenteket teljes **szívetek (léb/kardia)** és **lelketek (nefesh/pszüché)** szerint, és felkelvén, az Úr Isten szentséges helyét csináljátok meg, hogy vigyétek az úr szövetségének ládáját és az Istennek szentelt edényeket a házba, a mely építetik az úr nevének.

^{ESV} **1 Krón 22:19** Now set your mind and heart to seek the LORD your God. Arise and build the sanctuary of the LORD God, so that the ark of the covenant of the LORD and the holy vessels of God may be brought into a house built for the name of the LORD."

^{LXX} **1 Krón 22:19** νῦν δότε καρδίας ὑμῶν καὶ ψυχὰς ὑμῶν τοῦ ζητῆσαι τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν καὶ ἐγέρθητε καὶ οἰκοδομήσατε ἅγιασμα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν τοῦ εἰσενεύκαι τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου καὶ σκεύη τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εἰς οἶκον τὸν οἰκοδομοῦμενον τῷ ὀνόματι κυρίου

^{BHS} **1 Krón 22:19** עֲתָה תָּנֹו לְבַבְכֶם וְנַפְשְׁכֶם לְדְרוֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדָּשׁ יְהוָה הָאֱלֹהִים לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְכָל־יְקֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לְבַיִת הַנִּבְנָה לְשֵׁם־יְהוָה: פ

Vö. deut 10:12

Józs 23:14 Én pedig ímé megyek már a minden földinek útján: Tudjátok meg azért teljes **szívetek (léb/kardia)** és teljes **lelketek (nefesh/pszüché)** szerint, hogy egy szó sem esett el mindama jó szóból, a melyeket az Úr, a ti Istenetek szólott vala felőletek. Minden betelt rajtatok, egy szó sem esett el azokból!

^{ESV} **Józs 23:14** "And now I am about to go the way of all the earth, and you know in your hearts and souls, all of you, that not one word has failed of all the good things that the LORD your God promised concerning you. All have come to pass for you; not one of them has failed.

^{LXX} **Józs 23:14** ἐγὼ δὲ ἀποτρέχω τὴν ὁδὸν καθὰ καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ γνώσεσθε τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ τῇ ψυχῇ ὑμῶν διότι οὐ διέπεσεν εἰς λόγος ἀπὸ πάντων τῶν λόγων ὧν εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸς πάντα τὰ ἀνήκοντα ὑμῖν οὐ διεφώνησεν ἐξ αὐτῶν

^{BHS} **Józs 23:14**
 וַיֵּדְעוּתָם בְּכָל־לִבְבָכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא־נִפְלָא דְבַר אֲחָד מִכֹּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם הַכֹּל בְּאוֹר לְכֶם לֹא־נִפְלָא מִמֶּנּוּ דְבַר אֲחָד׃

Péld 14:10 A szív (léb/kardia) tudja az ő lelke (nefesh/pszüché) keserűségét; és az ő örömeiben az idegen nem részes.

Péld 14:10 The heart knows its own bitterness, and no stranger shares its joy.

^{LXX} **Péld 14:10** καρδία ἀνδρὸς αἰσθητικὴ λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ ὅταν δὲ εὐφραίνεται οὐκ ἐπιμείγνυται ὕβρει

^{BHS} **Péld 14:10**
 לֵב יוֹדֵעַ מַרְתַּ נַפְשׁוֹ וּבִשְׂמֵחָתוֹ לֹא־יִתְעַרֵּב׃

Ld. még 1Kir 2:4; 1 Kir 8:48; 2Kir 23:3; 1Krón 22:19; 2Krón 6:38; 15:12; 34:31.

A magyarban is használjuk azt a kifejezést, hogy „szívvel, lélekkel” csinálni valamit, azaz mindent beleadva, teljes valónkkal, vö. Apcsel 4:32. Eszerint tehát, ha nagyon szórszálhasogatók akarunk lenni, az ÓSZ mégiscsak további két részre osztja az ember belső, nem materiális részét, de az nem a lélek és a szellem, hanem szív és lélek (nefesh/pszüchére).

„szív, lélek és erő”

A híres Deut 6:5-ben, mely arra szólít fel, hogy teljes valónkkal szeressük Istent, már három „alkotóelemet” említ a Szentírás, és még itt sem szerepel a *ruah/pneuma*, pedig ez aztán tényleg az az Ige, amely az Istennel való kapcsolattartást, kapcsolatápolást írja elő.

Deut 6:5 Szeresd azért az Urat, a te Istenedet teljes **szívedből** (léb/kardia), teljes **lelkedből** (nefesh/pszüché) és teljes **erődből** (móód/dünamisz).

^{LXX} **Deut 6:5** καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου

^{BHS} **Deut 6:5**
 וְאַהַבְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ׃

A Zsoltáros egy másik "hármadról" beszél:

Zsolt 31:9 (31:10) Könyörülj rajtam, Uram, mert szorongattatom; elsenyved a búbanat miatt **szemem, lelkem (psüché/nefesh) és testem ("gyomrom" gasztér/beten).**

^{ESV} **Zsolt 31:9** Be gracious to me, O LORD, for I am in distress; my eye is wasted from grief; my soul and my body also.

^{LXX} **Zsolt 30:10** ἐλέησόν με κύριε ὅτι θλίβομαι ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου ἢ ψυχὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου

^{BHS} **Zsolt 31:1**
וּבְטֵנִי:
כִּי צָרָה לִי עֲשֵׂה בְכַעַס עֵינַי נַפְשִׁי

Itt ugyan 3 "alkotóelemet" említ a Szentírás, ám mégsem gondolná senki ezen Ige alapján, hogy Dávid (vagy Isten) e 3 részre tagolná az embert: *szemek, lélek, gyomor*.

A szív (léb/kardia) és szellem (ruah/pneuma) is lehetnek szinonímák

Úgy tűnik, a ruah/pneuma nem csak a nefesh/psüché-vel és a neshama/pnoé-val, hanem a szívvel (léb/kardia) is felcserélhető.

Zsolt 51:17 (51:19) Isten előtt kedves áldozatok: a töredelmes **lélek (ruah/pneuma)**; a töredelmes és bűnbánó **szívet (léb/kardia)** oh Isten nem veted te meg!

^{ESV} **Zsolt 51:17** The sacrifices of God are a broken spirit; a broken and contrite heart, O God, you will not despise.

^{LXX} **Zsolt 50:19** θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἔξουθενώσει

^{BHS} **Zsolt 51:19**
אֱלֹהִים לֹא תְבֹזֶה:
זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָה לֵב־נִשְׁבֵּר וְנֹדָה

Ez 36:26 És adok néktek új **szívet (léb/kardia)** és új **lelket (ruah/pneuma)** adok belétek, és elveszem a kőszívet **testetekből (bászár/szarx)**, és adok néktek **hússzívet (bászár/szarx)**.

^{ESV} **Ez 36:26** And I will give you a new heart, and a new spirit I will put within you. And I will remove the heart of stone from your flesh and give you a heart of flesh.

^{LXX} **Ez 36:26** καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην

^{BHS} **Ez 36:26**
בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרֹתִי אֶת־לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר:
וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶן

Ha valaki azt állítja, hogy itt nem parallelizmusról (vagy *hendiadüszről*) van szó, tehát a *szív* és a *szellem* nem egymás szinonimáiként szerepelnek (és nem ugyanarra a dologra utalnak), hanem két különböző immateriális „alkotórészt” jelölnek, akkor eszerint az Ige szerint az ember *szívből* és *szellemből* áll (csupán). Fentebb láttuk, hogy másutt a *szívet és lelket* említi párban az ŐSZ, de

érdekes módon sehol nem „osztja” *szellemre* és *lélekre* az embert. Úgy gondolom, helyesebb, ha azt mondjuk, hogy az Ez 36:26 esetében a szívcsere és az Isten szelleme általi megújulás ugyanarra a belső lelki változásra utal, melyet az ÚSZ újjászületésnek nevez.

Megj.: érdekes, hogy itt a "hússzív" (*szarx/bászár*) nem a bűnös szívet/természetet jelöli, hanem éppen hogy az Isten iránt érzékennyé tett szívet, vö. Ez 11:19; 18:31.

A zsolttáros is egymással felcserélhetőnek tekinti a lélek (*ruah/pneuma*) és szív (*léb/kardia*) szavakat:

Zsolt 143:4 Elcsügged bennem a **lelkem** (*ruah/pneuma*), felháborodik bennem a **szívem** (*léb/kardia*)!

^{ESV} **Zsolt 143:4** Therefore my spirit faints within me; my heart within me is appalled.

^{LXX} **Zsolt 142:4** καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου

^{BHS} **Zsolt 143:4** וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי וְשִׁתּוּמָם לִבִּי:

Zsolt 78:8 Hogy ne legyenek olyanok, mint apáik: szilaj és makacs nemzedék, olyan nemzedék, a melynek **szíve** (*léb/kardia*) nem volt szilárd, és **lelke** (*ruah/pneuma*) nem volt hú Isten iránt.

^{ESV} **Zsolt 78:8** and that they should not be like their fathers, a stubborn and rebellious generation, a generation whose heart was not steadfast, whose spirit was not faithful to God.

^{LXX} **Zsolt 77:8** ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα γενεὰ ἣτις οὐ κατηύθυνεν τὴν καρδίαν αὐτῆς καὶ οὐκ ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς

^{BHS} **Zsolt 78:8** וְלֹא יִהְיוּ כְּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמָרָה דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נִאֲמְנָה אֶת־אֵל רוּחוֹ:

Dávid a lelkével (*nefesh/pszüchéjével*) vágyakozik az Úr után, szíve (*léb/kardia*) és teste (*baszar/szarx*) énekelve újjong az Úrnak:

Zsolt 84:2 (84:3) Kiváncozik, sőt emésztődik **lelkem** (*nefesh/pszüché*) az Úrnak tornáczai után; **szívem** (*léb/kardia*) és **testem** (*baszar/szarx*) ujjongnak az élő Isten felé.

^{ESV} **Zsolt 84:2** My soul longs, yes, faints for the courts of the LORD; my heart and flesh sing for joy to the living God. ³ Even the sparrow finds a home, and the swallow a nest for herself, where she may lay her young, at your altars, O LORD of hosts, my King and my God.

^{LXX} **Zsolt 83:3** ἐπιποθεὶ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου ἡ καρδία μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεὸν ζῶντα ⁴ καὶ γὰρ στρουθίου ἐῦρεν ἑαυτῶ οἰκίαν καὶ τρυγῶν νοσσιᾶν ἑαυτῇ οὐ θήσει τὰ νοσσία αὐτῆς τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεων ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ θεός μου

מה־יִדְיֹדוֹת מְשַׁכְּנֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת: ³נִכְסְפָה ^{BHS} Zsolt 84:2
וְגַם־כָּלְתָּהּ נַפְשִׁי לְחֻצְרוֹת יְהוָה לְבִי וּבִשְׂרֵי יִרְנְנֹו אֵל־אֱלֹהֵי:

Ha ragaszkodunk hozzá, hogy az ember ruah/pneumája szükséges az Istennel való kapcsolathoz, akkor érdekesnek tűnhet, hogy a ruah/pneumát meg sem említi Dávid (ahogy a fenti Zsolt 63:1-2-ben sem). Talán azért, mert a szív és lélek használatával is ugyanarra a belső (nem materiális) részre utal, amivel akár a pneuma használatával is utalhatott volna.

Megj.: a Károli is sok esetben *szívként* fordítja a *ruah/pneuma* szavakat.

Ha a trichotomisták írásértelmezési logikáját követjük, akkor ezen a ponton azt kellene mondanunk, hogy az ember **5 alkotóelemből áll: test, lélek, szellem, lehelet és szív!**⁴

A 103. zsoltárban Dávid a *nefesh/pszüchéjével* áldja az Urat, ami ez esetben az egész benső (nem materiális) rész (*kereb/entosz*) szinonimája:

Zsolt 103:1 Áldjad én **lelkem (nefesh/pszüché)** az Urat, és **egész bensőm** az ő szent nevét.

^{ESV} **Zsolt 103:1** OF DAVID. Bless the LORD, O my soul, and all that is within me, bless his holy name!

^{LXX} **Zsolt 102:1** τῷ Δαυιδ εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ

לְדֹרֹד | בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קִרְבִּי ^{BHS} Zsolt 103:1
אֶת־שֵׁם קְדֹשׁוֹ:

Úgy gondolom, ez a vers jól érzékelteti az eddig vizsgált szavak helyes értelmét és egymáshoz való viszonyát. A lélek, szellem, lehelet, szív egymás szinonimáiként is használhatók, melyek **mind az ember benső (nem materiális) részére utalnak**. Nem tűnik tehát helytállónak, ha funkcionális alapon próbáljuk megkülönböztetni őket, hiszen a Szentírás szerint mindegyik "alkotóelem" (talán a *leheletet* kivéve) képes betölteni ugyanazt a funkciót, azaz, hogy kapcsolatba lépjen Istennel.

Izsák a *nefesh/pszüchéjével* áldja meg fiait:

Gen 27:4 És csinálj nékem kedvem szerint való ételt, és hozd el nékem hogy egyem: hogy megáldjon téged az én **lelkem (nefesh/pszüché)** minekelőtte meghalok.

^{ESV} **Gen 27:4** and prepare for me delicious food, such as I love, and bring it to me so that I may eat, that my soul may bless you before I die."

^{LXX} **Gen 27:4** καὶ ποιήσον μοι ἐδέσματα ὡς φιλῶ ἐγώ καὶ ἔνεγκέ μοι ἵνα φάγω ὅπως εὐλογῆσῃ σε ἡ ψυχὴ μου πρὶν ἀποθανεῖν με

וַעֲשֵׂה־לִי מִטַּעֲמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהֵבִיֵּאתָ לִּי ^{BHS} Gen 27:4
וְאָכַלְתָּ בְּעֵבֹר תְּבָרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרֵם אָמוֹת:

Vö. Gen 27:19

Dávidnak a *nefesh/pszüchéje* ragaszkodik az Úrhoz:

⁴ És akkor a *szemet* nem is említettük, ld. fentebb a Zsolt 31:9-et.

Zsolt 63:8 (63:9) Ragaszkodik hozzád az én **lelkem (nefesh/pszüché)**; a te jobbod megtámogat engem.

^{ESV} **Zsolt 63:8** My soul clings to you; your right hand upholds me.

^{LXX} **Zsolt 62:9** ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου ἐμοῦ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου

^{BHS} **Zsolt 63:9** רַבָּקָה נַפְשִׁי אַחֲרַיךָ בִּי תִמְכָּה יְמִינֶךָ:

Érdekes, hogy noha a 63. zsoltár kifejezetten Dávid az Úrhoz fűződő lelki kapcsolatának mélységét mutatja be, végig a *nefesh/pszüché*t használja és **egyszer sem fordul elő benne a ruah/pneuma**, mint az Istennel való kapcsolathoz szükséges "alkotórész". Persze erre még mondhatjuk azt, hogy ez csupán a hallgatás argumentuma, ám ez egy meglehetősen sokatmondó hallgatás (t.i. a pneuma elő nem fordulása).

A híres 42. zsoltárban is Dávid *nefesh/pszüché*je éhezik Isten után:

Zsolt 42:2 Mint a szarvas kívánczik a folyóvizekre, úgy kívánczik az én **lelkem (nefesh/pszüché)** hozzád, oh Isten! ² (42:3) Szomjuhozik **lelkem (nefesh/pszüché)** Istenhez, az élő Istenhez; mikor mehetek el és jelenhetek meg Isten előtt?

^{ESV} **Zsolt 42:1** TO THE CHOIRMASTER. A MASKIL OF THE SONS OF KORAH. As a deer pants for flowing streams, so pants my soul for you, O God. ² My soul thirsts for God, for the living God. When shall I come and appear before God?

^{LXX} **Zsolt 41:1** εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιον τοῖς υἱοῖς Κορε ³
ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ζῶντα πότε ἦξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ

^{BHS} **Zsolt 42:1** לַמְנַצֵּחַ מִשְׁכִּיל לְבַנְי־קְרָח: ² כְּאַיִל תַּעֲרֹג
עַל־אֲפִיקֵי־מַיִם בֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים:

Dávid a 25. zsoltárban is a *nefesh/pszüché*jét emeli fel az Úrhoz:

Zsolt 25:1 Dávidé. Hozzád emelem, Uram, **lelkemet (nefesh/pszüché)**!

^{ESV} **Zsolt 25:1** OF DAVID. To you, O LORD, I lift up my soul.

^{LXX} **Zsolt 24:1** ψαλμὸς τῷ Δαυιδ πρὸς σέ κύριε ἦρα τὴν ψυχὴν μου ὃ θεός μου

^{BHS} **Zsolt 25:1** לַדָּוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֲשָׂא:

Nefesh/pszüché egyéb jelentései

Nefesh/pszüché sok esetben jelenthet egyszerűen „életet” is:

Gen 9:5 De a ti véretek, a melyben van a ti **éltetek (nefesh/pszüché)**, számon kérem; számon kérem minden állattól, azonképen az embertől, kinek-kinek atyjafiától számon kérem az ember **életét (nefesh/pszüché)**.

^{ESV} **Gen 9:5** And for your lifeblood I will require a reckoning: from every beast I will require it and from man. From his fellow man I will require a reckoning for the life of man.

^{LXX} **Gen 9:5** καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐκζητήσω ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτὸ καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου

^{BHS} **Gen 9:5**
 וְאֵךְ אֶת־דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיָּד
 כָּל־חַיָּה אֲדַרְשֶׁנּוּ וּמִיָּד הָאָדָם מִיָּד אִישׁ אֶחָיו אֲדַרְשׁ
 אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם:

Ex 21:23 De ha veszedelem történik: akkor **életet (nefesh/pszüché) életért (nefesh/pszüché)** adj.

^{ESV} **Ex 21:23** But if there is harm, then you shall pay life for life,

^{LXX} **Ex 21:23** ἐὰν δὲ ἐξείκονισμένον ᾦν δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς

^{BHS} **Ex 21:23**
 וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה וְנִתְתָּה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ:

Vö.: Lev 24:17.

A *nefesh/pszüché* jelentheti az embert/személyt magát:

Gen 12:5 És felvevé Ábrám az ő feleségét Szárait, és Lótot, az ő atyjafiának fiát, és minden szerzeményöket, a melyet szereztek vala, és a **cselédeket (nefesh/pszüché)**, a kikre Háránban tettek vala szert, és elindulának, hogy Kanaán földére menjenek, és el is jutának a Kanaán földére.

^{ESV} **Gen 12:5** And Abram took Sarai his wife, and Lot his brother's son, and all their possessions that they had gathered, and the people that they had acquired in Haran, and they set out to go to the land of Canaan. When they came to the land of Canaan,

^{LXX} **Gen 12:5** καὶ ἔλαβεν Ἀβραμ τὴν Σαραν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὸν Λωτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ὅσα ἐκτήσαντο καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἣν ἐκτήσαντο ἐν Χαρραν καὶ ἐξήλθοσαν πορευθῆναι εἰς γῆν Χανααν καὶ ἦλθον εἰς γῆν Χανααν

^{BHS} **Gen 12:5**
 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחָיו
 וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־הַנַּפְשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּחָרָן
 וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן:

Gen 14:21 És monda Sodoma királya Ábrámnak: Add nékem az **embereket (nefesh/androsz)**, a jószágot pedig vedd magadnak.

^{ESV} **Gen 14:21** And the king of Sodom said to Abram, "Give me the persons, but take the goods for yourself."

^{LXX} **Gen 14:21** εἶπεν δὲ βασιλεὺς Σοδομων πρὸς Ἀβραμ δός μοι τοὺς ἄνδρας τὴν δὲ ἵππον λαβὲ σεαυτῶ

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-סֹדֶם אֶל-אַבְרָם תָּן-לִי הַנֶּפֶשׁ
וְהָרֶכֶשׁ קַח-לָךְ: ^{BHS} Gen 14:21

Vö. Gen 36:6; 46:18; a teljes 46. fejezet.

A *nefesh/pszüché* megfertőződhet tisztátalan állat érintése/evése által:

Lev 20:25 Tegyetek különbséget azért a tiszta és tisztátalan barmok között, a tiszta és tisztátalan szárnyas állatok között, és ne fertőztessétek meg **magatokat (nefesh/pszüché)** barommal vagy szárnyas állattal, sem semmiféle földön csúszó állattal, a melyeket megkülönböztettem előttem, mint tisztátalanokat.

^{ESV} **Lev 20:25** You shall therefore separate the clean beast from the unclean, and the unclean bird from the clean. You shall not make yourselves detestable by beast or by bird or by anything with which the ground crawls, which I have set apart for you to hold unclean.

^{LXX} **Lev 20:25** καὶ ἀφοριεῖτε αὐτοὺς ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ ἀνὰ μέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων καὶ οὐ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσιν καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐρπετοῖς τῆς γῆς ἃ ἐγὼ ἀφώρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ

וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין-הַבְּהֵמָה הַטְהֵרָה לַטְמֵאָה
וּבֵין-הָעוֹף הַטָּמֵא לַטְהֵר וְלֹא-תִשְׁקְצוּ אֶת-נַפְשֵׁיכֶם בַּבְּהֵמָה
וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תֵּרְמֹשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לַטְמֵאָה: ^{BHS} Lev 20:25

Egyes Igékből, a trichotomista értelmezés logikája alapján úgy tűnhet, mintha Istennek, akiről Jézus azt mondja, hogy Ő *pneuma* (Jn 4:24), is több "alkotórésze" volna:

1 Sám 2:35 Támasztok azonban magamnak hűséges papot, ki **szívem (léb/kardia)** és **lelkem (nefesh/pszüché)** szerint cselekszik; és építetek neki állandó házat, és az én felkentem előtt fog járni mindenkor.

^{ESV} **1 Sám 2:35** And I will raise up for myself a faithful priest, who shall do according to what is in my heart and in my mind. And I will build him a sure house, and he shall go in and out before my anointed forever.

^{LXX} **1 Sám 2:35** καὶ ἀναστήσω ἑμαυτῷ ἱερέα πιστόν ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ οἶκον πιστόν καὶ διελεύσεται ἐνώπιον χριστοῦ μου πάσας τὰς ἡμέρας

וְהִקִּימְתִּי לִי כֹהֵן נֹאמָן כְּאֲשֶׁר בְּלִבִּי
וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבְנִיתִי לוֹ בַּיִת נֹאמָן וְהִתְהַלַּךְ לִפְנֵי-מֹשִׁיחִי
כָּל-הַיָּמִים: ^{BHS} 1 Sám 2:35

Ha nagyon következetesek akarunk lenni, akkor eszerint az Ige szerint Isten *pneumája* (nem materiális része, nem mintha lenne neki materiális része) további két részre osztható: *szív* és *pszüché*. Ld. Lev 26:11; Zsolt 11:5.

Lev 26:11 És az én hajlékomat közétek helyezem, és meg nem útál titeket az én **lelkem** (nefesh/pszüché).

^{ESV} **Lev 26:11** I will make my dwelling among you, and my soul shall not abhor you.

^{LXX} **Lev 26:11** καὶ θήσω τὴν διαθήκην μου ἐν ὑμῖν καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχὴ μου ὑμᾶς

^{BHS} **Lev 26:11**
וְנִתְּתִי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם:

Zsolt 11:5 Az Úr az igazat megpróbálja, a gonoszt pedig, az álnokság kedvelőjét, gyűlöli az ő lelke (nefesh/pszüché).

^{ESV} **Zsolt 11:5** The LORD tests the righteous, but his soul hates the wicked and the one who loves violence.

^{LXX} **Zsolt 10:5** κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν

^{BHS} **Zsolt 11:5**
יְהוָה צְדִיק יַבְחֵן וְרָשָׁע וְאֹהֵב חַמְסַּ שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ:

Ez utóbbi helyen a nefesh/pszüché az Urat magát, az ő személyét is jelentheti (ha parallelizmusról van szó) **vö. Lev 26:30**.

Értsük tehát mindezt úgy, hogy Istennek van pszüchéje és pneumája? Nem gondolnám. Ez is csak azt erősíti meg, hogy a két szó egymással felcserélhető és mindkettő egyszerűen azt jelzi, hogy Isten nem materiális „összetételű”, vagyis nincs teste.

Az ÚSZ vizsgálata

Az ÚSZ is két részre osztja az embert és, trichotomista szemszögből úgy tűnik, hogy meglehetősen “inkonzisztens” módon használja az egyes fogalmakat sőt funkcionális szempontból felcserélhetőnek tekinti a lelket (pszüché) a szellemmel (pneuma) sőt(!) a testet (szarx) is a másik test szóval (szomával), de e két utóbbi szó elemzésébe és egymáshoz való viszonyába a jelen írás keretein belül nem kívánok belemenni:

Jézus az embert egy helyen *szomára* és *pszüchére* osztja:

Mt 10:28 És ne féljete azoktól, a kik a **testet (szoma)** ölik meg, a **lelket (pszüché)** pedig meg nem ölhetik; hanem attól féljete inkább, a ki mind a lelket, mind a testet elvesztheti a gyehennában.

^{ESV} **Mt 10:28** And do not fear those who kill the body but cannot kill the soul. Rather fear him who can destroy both soul and body in hell.

^{NTG} **Mt 10:28** καὶ μὴ φοβείσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβείσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέεννῃ.

Egy másik helyen, ugyanabban az evangéliumban *szarxra* és *pneumára*:

Mt 26:41 Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek; mert jóllehet a **lélek** (pneuma) kész, de a **test (szarx)** erőtelen.

^{NTG} **Mt 26:41** γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

Jakab is testről (szoma) és lélekről (pneuma) beszél:

Jak 2:26 Mert a miképen holt a **test (szoma) lélek (pneuma)** nélkül, akképen holt a hit is cselekedetek nélkül.

^{ESV} **Jak 2:26** For as the body apart from the spirit is dead, so also faith apart from works is dead.

^{NTG} **Jak 2:26** ὡςπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.

A fizikai, hústestet is sokszor szarx-nak nevezi Jézus:

Lk 24:39 Lássátok meg az én kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok: tapogassatok meg engem, és lássatok; mert a **léleknek (pneuma)** nincs **húsa (szarx)** és csontja, a mint látjátok, hogy nékem van!

^{ESV} **Lk 24:39** See my hands and my feet, that it is I myself. Touch me, and see. For a spirit does not have flesh and bones as you see that I have."

^{NTG} **Lk 24:39** ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

és Pál is:

2 Kor 7:1 Mivelhogy azért ilyen ígéreteink vannak, szerettem, tisztítsuk meg magunkat minden **testi (szarx)** és **lelki (pneuma)** tisztátalanságtól, Isten félelmében vivén véghez a mi megszentelésünket.

^{ESV} **2 Kor 7:1** Since we have these promises, beloved, let us cleanse ourselves from every defilement of body and spirit, bringing holiness to completion in the fear of God.

^{NTG} **2 Kor 7:1** ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

Pál a Római levélben arról beszél, hogy a **szarx a pneuma** (amit *belső embernek* ill. *elmének* is nevez, ld. Rm 7:22,25) ellen harcol (Rm 8:4, 6, 9, 10):

Rm 8:4-6 Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem **test (szarx)** szerint járunk, hanem **Lélek (pneuma)** szerint.⁵ Mert a **test (szarx)** szerint valók a **test (szarx)** dolgaira gondolnak; a **Lélek (pneuma)** szerint valók pedig a **Lélek (pneuma)** dolgaira. Mert a **testnek (szarx)** gondolata halál; a **Lélek (pneuma)** gondolata pedig élet és békeség.

^{ESV} **Rm 8:4** in order that the righteous requirement of the law might be fulfilled in us, who walk not according to the flesh but according to the Spirit.⁵ For those who live according to the flesh set their minds on the things of the flesh, but those who live according to the Spirit set their minds on the things of the Spirit.

^{NTG} **Rm 8:4-5** ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.⁵ οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος.

Ám a 10. versben “váratlanul” a *szómát* állítja ellentétbe a *pneumával*:

Rm 8:9-10 De ti nem vagytok **testben (szarx)**, hanem **lélekben (pneuma)**, ha ugyan az Isten Lelke lakik bennetek. A kiben pedig nincs a Krisztus Lelke, az nem az övé.¹⁰ Hogyha pedig Krisztus ti bennetek van, jóllehet a **test (szóma)** holt a bűn miatt, a **lélek (pneuma)** ellenben élet az igazságért.

^{NTG} **Rm 8:9** ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.¹⁰ εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην.

Péter azonban meglepő módon úgy fogalmaz, hogy a *testi* kívánságok a **pszüché** (és nem a *pneuma*) ellen tusakodnak:

1 Pét 2:11 Szeretteim, kérlek titeket, mint jövevényeket és idegeneket, tartóztassátok meg magatokat a **testi (szarx)** kívánságoktól, a melyek a **lélek (pszüché)** ellen vitézkednek;

^{ESV} **1 Pét 2:11** Beloved, I urge you as sojourners and exiles to abstain from the passions of the flesh, which wage war against your soul.

^{NTG} **1 Pét 2:11** Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς·

Egészen bizonyosak lehetünk afelől hogy mind Péter, mind Pál, mind Jézus a belső és a külső ember ellentétéről/harcáról beszélnek, mégis más és más kifejezéseket használnak, amelyeket egymással felcserélhetőnek tekintenek csakúgy, mint az ÓSZ írói. S hogy mennyire nem helytálló az ÚSZ szerint sem az az állítás, hogy kell egy külön belső rész (*pneuma*) az Istennel való kapcsolathoz azt az alábbi Igék is mutatják.

Mária is felcserélhetőnek tartja, funkcióját tekintve, a *pszüché*t és a *pneumát* és mondhatnánk azt is, hogy mindkettővel örvendezve dícséri az Urat, hacsak nem egy újabb parallelizmussal van dolgunk:

Lk 1:46 Akkor monda Mária: Magasztalja az én **lelkem (pszüché)** az Urat,⁴⁷ És örvendez az én **lelkem (pneuma)** az én megtartó Istenemben.

^{NTG} **Lk 1:46** Καὶ εἶπεν Μαριάμ· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον,⁴⁷ καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτηρὶ μου,

Jézus egyszer *pszüchéjében*, egyszer *pneumájában* nyugtalanodik közelgő kereszthalála miatt:

Jn 12:27 Most az én **lelkem (pszüché)** háborog; és mit mondjak? Atyám, ments meg engem ettől az órától. De azért jutottam ez órára.

^{NTG} **Jn 12:27** Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ τί εἶπω; πᾶτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.

Jn 13:21 Mikor ezeket mondja vala Jézus, igen háborog (u.a. a görög szó, mint a Jn 12:27-ben) **lelkében (pneuma)**, és bizonyoságot tőn, és monda: Bizony, bizony mondom néktek, hogy egy ti közületek elárul engem.

^{NTG} **Jn 13:21** Ταῦτα εἰπὼν [ὁ] Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

Pál arra buzdítja az efézusiakat, hogy *pszüchéből* engedelmeskedjenek Istennek:

Ef 6:6 Nem a szemnek szolgálván, mint a kik embereknek akarnak tetszeni, hanem mint Krisztus szolgálái, cselekedvén az Istennek akaratját **lélekből (pszüché)**,

^{NTG} **Ef 6:6** μὴ κατ' ὀφθαλμοδοουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς,

Azaz egész bensőjükkel.

Jakab azt mondja, hogy (nem a szarx, nem is a pszüché, hanem) a *pneuma* irigykedik, azaz a **pneuma is lehet bűnre hajló**:

Jak 4:5 Vagy azt gondoljátok, hogy az irás hiába mondja: Irigységre kívánkozik a **lélek (pneuma)**, a mely bennünk lakozik?

^{NTG} **Jak 4:5** ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφή λέγει· πρὸς φθόνου ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατώκισεν ἐν ἡμῖν,

Pál megparancsolja, hogy "tisztítsuk meg magunkat minden testi és **lelki (pneuma)** tisztátalanságtól" (2 Kor 7:1). Tehát a **pneuma is beszennyeződhet**. Sőt, a **ruah/pneuma válhat hűtlenné is Isten iránt**:

Zsolt 78:8 Hogy ne legyenek olyanok, mint apáik: szilaj és makacs nemzedék, olyan nemzedék, a melynek szíve nem volt szilárd, és **lelke (ruah/pneuma)** sem volt hű Isten iránt.

Zsolt 78:8 and that they should not be like their fathers, a stubborn and rebellious generation, a generation whose heart was not steadfast, whose spirit was not faithful to God.

Zsolt 77:8 ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα γενεὰ ἣτις οὐ κατηύθυνεν τὴν καρδίαν αὐτῆς καὶ οὐκ ἐπιστάθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς

Zsolt 78:8 וְלֹא יְהִיוּ פְּאֻבוֹתֵם דּוֹר סוֹרֵר וּמְרֵרָה דּוֹר לֹא־הִכִּין לְבֹ
וְלֹא־נִאֲמְנָה אֶת־אֱלֹהֵי:

Vö. Préd 7:8-9; Ézs 29:24; Dán 5:20.

Pál az alábbi parallelizmussal biztatja a filippibelieket:

Fil 1:27 Csakhogy a Krisztus evangéliomához méltóan viseljétek magatokat, hogy akár oda menvén és látván titeket, akár távol lévén, azt halljam dolgaitok felől, hogy megállotok **egy lélekben (pneuma)**, egy **érzéssel (pszüché)** viaskodván az evangéliom hitéért;

^{ESV} **Fil 1:27** Only let your manner of life be worthy of the gospel of Christ, so that whether I come and see you or am absent, I may hear of you that you are standing firm in one spirit, with one mind striving side by side for the faith of the gospel,

^{NTG} **Fil 1:27** Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου

Ez olyan, mintha Pál azt mondaná, hogy egy akarattal, azaz egy szándékkal . A két fogalom között vannak nüansnyi eltérések, de valójában mindkettővel ugyanazt akarja kifejezni és a nyomatékoság kedvéért két rokonértelmű szót használ ugyanannak az egy dolognak a kifejezésére (*hendiadisz*, “egy a kettő által”).

Pál egy helyen *szarxa* és *pneumára* tagolja az embert és a *pneuma* megtartásáról/üdvösségéről beszél:

1 Kor 5:5 Átadjuk az ilyent a sátánnak a **testnek (szarx)** veszedelmére, hogy a **lélek (pneuma)** megtartassék [üdvözíttessék] az Úr Jézusnak ama napján.

^{ESV} **1 Kor 5:5** you are to deliver this man to Satan for the destruction of the flesh, so that his spirit may be saved in the day of the Lord.

^{NTG} **1 Kor 5:5** παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου.

Pál, később, ugyanebben a levélben, *szómára* és *pneumára* “osztja” az embert:

1 Kor 7:34 Különbözik egymástól az asszony és a hajadon. A ki nem ment férjhez, az úr dolgaira visel gondot, hogy szent legyen mind **testében (szóma)**, mind **lelkében (pneuma)**; a ki pedig férjhez ment, a világiakra visel gondot, mimódon kedveskedhessék a férjének.

^{ESV} **1 Kor 7:34** and his interests are divided. And the unmarried or betrothed woman is anxious about the things of the Lord, how to be holy in body and spirit. But the married woman is anxious about worldly things, how to please her husband.

^{NTG} **1 Kor 7:34** καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί.

Jakab szerint a *pszüché* fog üdvözülni/megtartatni:

Jak 1:21 Eltvén azért minden undokságot és a gonoszságnak sokaságát, szelídséggel fogadjátok a beoltott ígét, a mely megtartja a ti **lelkeiteket (pszüché)**.

^{NTG} **Jak 1:21** διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν πραΰτητι, δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σώσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

János is a már meghalt és üdvösségre jutott mártírok *pszüchéit* látja az oltár alatt a mennyben:

Jel 6:9 És mikor felnyitotta az ötödik pecsétet, látám az oltár alatt azoknak **lelkeit (pszüché)**, a kik megölték az Istennek beszédéért és a bizonyágtételért, a melyet kaptak.

^{NTG} **Jel 6:9** Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον.

Miért nem a *pneumát* használja? Vagy miért nem említi meg János a *pneumát* is a *pszüchével* együtt? Talán mert nem lát akkora lényegi különbséget a két fogalom között, mint a trichotomisták és ugyanúgy felcserélhetőnek tekinti azokat, mint az ÓSZ és az ÚSZ többi szerzője. Ez a vers mellesleg újabb megerősítése annak a fentebb megfogalmazott állításnak, mely szerint ami lelki/immateriális, az nem feltétlenül jelenti azt, hogy láthatatlan is. Hozzá kell tennünk azonban azt is, hogy mivel itt egy látomásról van szó, ez a vers önmagában nem szolgáltatna meggyőző érvet ezen állítás igazolására.

A Zsidókhöz írt levél írója a mennybeli (azaz már üdvösségre jutott) szentek *pneumáiról* beszél:

Zsid 12:23 Az elsősülöttek seregéhez és egyházához, a kik be vannak írva a mennyekben, és mindenek bírójához Istenhez, és a tökéletes igazak **lelkeihez (pneuma)**,

^{NTG} **Zsid 12:23** καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς καὶ κριτῆ θεῷ πάντων καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων

Amikor Jézus a fentebb is említett Deut 6:5-öt (a nagy parancsolatot) idézi, egy további „alkotóelemmel” egészíti ki az eddigi listát: az **elmével**.

Mt 22:37 Jézus pedig monda néki: Szeresd az urat, a te Istenedet teljes **szívedből (kardia)**, teljes **lelkedből (pszüché)** és teljes **elmédből (dianoia)**.

^{NTG} **Mt 22:37** ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου·

A *pneumát* (melynek, ahogy korábban is említettem, prominens helyet kellene elfoglalnia ebben a felsorolásban) az ÓSZ-i szerzőhöz (Mózeshez) hasonlóan Ő sem említi meg, pedig ha valaki, akkor Jézus igazán "ügyelhetett volna" a helyes szóhasználatra. Sőt Márk és Lukács evangéliuma szeint az ember immateriális/belső része a **következő 4 további alkotóelemre** bontható: *szív, pszüché, elme és erő* (Mk 12:30; Lk 10:27). Ráadásul az ÚSZ az *elmére* két szót is használ: *dianoia* és *nous* (1 Kor 14:15), ami akár további 2 alkotóelemet is jelenthetne.

Lássuk csak, mennyinél tartunk eddig (csak a görög megfelelőket tüntetem fel): **test** (szoma és szarx), **szellem** (pneuma), **lélek** (pszüché), **lehelet** (pnoé), **szív** (kardia), **elme** (*dianoia* és *nous*) és **erő** (*iszchüsz*). Tehát ha szeretnénk következetesen tartani magunkat a trichotomista értelmezés logikájához, akkor azt kellene mondanunk, hogy az ÚSZ szerint az ember összesen nem is 3, hanem (szűkebb értelemben) **7** ill. (tágabb értelemben) **9 részből áll**, melyek közül az immateriális részek mindegyike képes az Istennel való kapcsolattartásra (talán a *pnoét* kivéve).

Nyilvánvaló tehát, hogy sem Mózes, sem Jézus, amikor ezt a parancsot idézi nem az ember belső felosztásáról akar nekünk pontos információkat adni, hanem azt akarta különböző, rokonértelmű szavakkal hangsúlyozni, hogy a *teljes valónkkal* kell szeretnünk Istent (vö. Lk 10:27). Ha Jézus az ember belső felépítését szerette volna részletezni, akkor igen csak furcsa lehet egy trichotomista számára, hogy miért hagyja ki épp a *pneumát*, mint az Istennel való kapcsolathoz oly elengedhetetlen belső alkotórészt.

Ugyanígy merész dolog lenne tehát messzemenő következtetéseket levonni a trichotomisták egyik leggyakrabban hangoztatott Igéjéből, az **1 Thessz 5:23**-ból az ember belső felépítésére vonatkozóan:

1 Thessz 5:23 Maga pedig a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a ti egész valótok, mind **szellemetek (pneuma)**, mind **lelketek (pszüché)**, mind **testetek (szóma)** feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére.

^{ESV} **1 Thessz 5:23** Now may the God of peace himself sanctify you completely, and may your whole spirit and soul and body be kept blameless at the coming of our Lord Jesus Christ.

^{NTG} **1 Thessz 5:23** Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖη.

Hová tűnt például az *elme* vagy a *szív* ebből a felsorolásból? Azt talán nem kell tisztán tartani? Lehetséges, hogy a lista nem teljes? Lehetséges, hogy Pál nem antropológiai leírást akar adni nekünk, hanem egyszerűen arra biztat, amit korábban így fogalmazott meg:

1 Thessz 3:13 Hogy **erősekké tegye a ti szíveteket, feddhetetlenné a szentségben**, a mi Istenünk és Atyánk előtt, a mikor eljő a mi Urunk Jézus Krisztus minden ő szenteivel egyetemben.

Ahogy fentebb bemutatam, a *szív* ugyanúgy megfeleltethető az ember nem materiális részének, mint a *pszüché* és a *pneuma*, melyeket nagyon gyakran egymás szinonimájaként használ a Szentírás.

A Zsid 4:12 értelmezése

Hogyan értelmezzük mindezek fényében a trichotomisták másik leggyakrabban idézett igeverst, a Zsid 4:12-öt? A *pszüché* és *pneuma*, mint az ember nem materiális részének 2 alkotóeleme szerepel itt vagy szinoním kifejezésekkel van dolgunk, melyek az ember legbensőbb (immateriális) részére utalnak? Miért pont az izületeket és a velőket említi Pál? Ezek párhuzamban értendők a *pszüchével* és *pneumával*?

Zsid 4:12 Mert az Istennek beszéde élő és ható, és élesebb minden kétélű fegyvernél, és elhat a **léleknek (pszüché)** és **szellemnek (pneuma)**, az ízeknek és a velőknek megszólásáig, és megítéli a szívnek gondolatait és indulatait.

^{ESV} **Zsid 4:12** For the word of God is living and active, sharper than any two-edged sword, piercing to the division of soul and of spirit, of joints and of marrow, and discerning the thoughts and intentions of the heart.

^{NTG} **Zsid 4:12** Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἄρμων τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας·

Szigorúan véve itt sem csupán kettő, hanem 3 összetevő szerepel: *pszüché*, *pneuma*, *szív*. Ez esetben pedig a szívnek vannak "gondolatai", nem az elmének, ami összhangban van az ÓSZ-gel:

Gen 6:5 És látá az űr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy **szíve gondolatának** minden alkotása szüntelen csak gonosz,

Úgy gondolom, itt is, a korábban említett Igékhez hasonlóan, csupán egy *hendiadüsről* van szó. A Zsid 4:12-ben szereplő elkülönítés, szétválasztás (*μερισμου*, *merizmu*) nem feltétlenül a szellem és a lélek egymástól való elválasztását jelenti (noha ez is egy helyes értelmezése lehet az itt szereplő görög kifejezésnek, ld. pl. Ef 4:8), hanem sokkal inkább magának a felsorolt részeknek a „kettéhasítását”. Vagyis sokkal inkább úgy tűnik, hogy arról van itt szó, hogy az Ige kardja belehasít mind a lélekbe mind a szellembé, azaz *az ember belső nem materiális részébe* (akárhány kifejezéssel utaljunk is arra), hogy megvizsgálja, megítéli és elkülönítse egymástól az ott belül, összefoglaló néven: a *szívben* dédelgetett gondolatokat és indulatokat. Ez olyan, mintha lenne az asztalon egy sárgadinnye meg egy görögdinnye. A konyhakést nem arra fogom használni, hogy elválasszam egymástól a két dinnyét, hanem, hogy mindkettőt felhasogassam vele.

Mit mondjunk tehát?

Nem tagadom, hogy vannak nüasznyi eltérések a *pneuma* és *pszüché* jelentései között, ám a fentiekben vizsgált Igék alapján láthatjuk, hogy használatukat és funkciójukat tekintve nagyon gyakran egymással felcserélhető, rokonértelmű kifejezésekkel van dolgunk és ezért igen nagy merészség lenne messzemenő következtetéseket levonni, netalán komolyabb teológiai tantételeket megfogalmazni vagy lekigondozói módszereket kidolgozni az ember ezen Igék (1 Thessz 5:23 és Zsid 4:12) alapján történő felosztására, e két fogalom jelentésbeli különbözőségére vagy akár az egyes alkotórészek funkcióinak önkényes (csupán néhány kiragadott igehely alapján történő) meghatározására alapozva.

Több fenti Igéből is világosan kiderült, hogy a két nem materiális alkotórész funkcióját tekintve messze nem különböztethető meg olyan határozottan, ahogy azt a trichotomisták állítják. Nem csak a *pneumájával* képes az ember Istennel kapcsolatba lépni vagy kapcsolatot tartani, hanem a *nefeshével* is, hogy csak az egyik leglényegesebb félreértést említsem.

Úgy gondolom, hogy nem mehetünk messzebb annál, amit e tanulmány bevezetőjében is hangsúlyoztam, hogy t.i. a Szentírás az embert egy egységes lényként szemléli és alapvetően két egymástól el nem választható részét különbözteti meg: egy belső, nem materiális, láthatatlan részt és egy külső materiális, látható részt (Rm 7:22; 2 Kor 4:16). A belső részre gyakran egyetlen szóval (*pszüché* vagy *pneuma* vagy *pnoé* vagy *szív* vagy *értelem* vagy *egész benső*) vagy a nyomatékosítás kedvéért kettő vagy három, rokonértelmű szóval utalnak a szentírók, míg a külső (materiális) részre vagy a szarxot vagy a szómát használják (illetve az ÓSZ-ben a „gyomor”-t). Helyesebb talán úgy fogalmaznunk, hogy a *lélek*, *szellem*, *szív*, *elme* kifejezések nem egymástól különböző és elkülöníthető „alkotóelemei” az ember nem matriális részének, hanem különböző megközelítési módjai (vagy aspektusai) az ember teljes és egységes személyiségének. Ezek legtöbbször egymással felcserélhetők, de a kontextustól függően különböző hangsúllyal bírhatnak.

A Zsid 4:12 egyszerűen arra utal, hogy a lényünk legbelsejét is megítéli/megvizsgálja Isten Igéje, amit Pál is hangsúlyoz Krisztus visszajövetelével kapcsolatban az 1 Kor 4:5-ben:

1 Kor 4:5 Azért idő előtt semmit se ítéltetek, míg el nem jő az úr, aki egyrészt világra hozza a sötétségnek titkait, másrészt **megjelenti a szíveknek tanácsait**...

Ha pedig mégis ragszkodunk hozzá, hogy a Zsid 4:12-ben az ember felépítésének pontos leírásáról van szó, akkor kénytelenek vagyunk azt is kimondani ezen Ige alapján, hogy ezek szerint az ember materiális része is izületekre és velőkre osztható csupán. Azt azonban biztosan tudhatjuk, hogy az ember materiális része ennél sokkal több összetevőből áll.

Mi a helyzet az 1 Kor 2:14-15-tel?

Pál kétféle embert különböztet meg:

1 Kor 2:14-15 **Érzéki (pszühikosz) ember** pedig nem foghatja meg az Isten lelkének (*pneuma*) dolgait: mert bolondságok néki; meg sem értheti, mivelhogy lelkiképen ítéltetnek meg.¹⁵ A **lelki (pneumatikosz) ember** azonban mindent megítél, de ő senkitől sem ítéltetik meg.

1 Kor 2:14 The natural person does not accept the things of the Spirit of God, for they are folly to him, and he is not able to understand them because they are spiritually discerned.¹⁵ The spiritual person judges all things, but is himself to be judged by no one.

1 Kor 2:14 ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶν καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται.¹⁵ ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει [τὰ] πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ’ οὐδενὸς ἀνακρίνεται.

Ez a megkülönböztetés *nem* az ember immateriális részének az összetételéről szól, hanem egyszerűen arról, hogy vannak olyan emberek (pneumatikosz), akikben Isten Lelke lakik, akik Isten Lelkének uralma és irányítása alatt élnek, mert a Lélek által már megvilágosodtak; és vannak olyan emberek (pszühiokosz), akikben nincs Isten Lelke és akik csak természeti szinten élnek az életüket, a saját belső megérzéseiket követve. *Jellemzőkről* és nem alkotóelemekről van tehát itt szó.

Egy érdekes összefüggés

Nem kizárt, hogy a Zsid 4:12 háttérében az 1 Krón 28:9 áll (mely szókincsében is sok hasonlóságot mutat), melyben Dávid Salamont arra kéri, hogy ismerje meg Istent és szolgálja őt teljes szívvel és törekvő lélekkel, mert Isten vizsgálja a **szíveket=szándékokat=gondolatokat**.

1 Krón 28:9 Te azért fiam Salamon, ismerd meg a te atyád Istenét, és szolgálj néki tökéletes **szívvel (léb/kardia)** és jó **lélekkel (nefesh/pszüché)**; mert az úr minden **szívet** vizsgál/kutat és minden emberi gondolatot jól ért.

^{ESV} **1 Krón 28:9** "And you, Solomon my son, know the God of your father and serve him with a whole heart and with a willing mind, for the LORD searches all hearts and understands every plan and thought. If you seek him, he will be found by you, but if you forsake him, he will cast you off forever.

^{LXX} **1 Krón 28:9** καὶ νῦν Σαλωμων υἱέ μου γινῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ ὅτι πάσας καρδίας ἐτάζει κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει ἂν ζητήσης αὐτὸν εὐρεθήσεται σοι καὶ ἂν καταλείψῃς αὐτὸν καταλείψει σε εἰς τέλος

^{BHS} **1 Krón 28:9**
 וְעַבְדְּהוּ בְּלֵב שְׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חַפְצָה כִּי כָל־לִבְבוֹת דּוֹרֵשׁ יְהוָה
 וְכָל־יֵצֵר מַחְשְׁבוֹת מִבֵּין אִם־תִּדְרָשְׁנוּ יִמְצָא לָךְ וְאִם־תַּעֲזֹבֵנוּ
 יוֹנִיחֶךָ לְעַד:

A Példabeszédek írója is hasonló gondolatokat feszeget:

Péld 24:12 Ha azt mondanád: ímé, nem tudtuk ezt; nemde, aki vizsgálja a szíveket, ő érti, és a ki őrzi a te **lelketet (nefesh/pnoé)**, ő tudja? És kinek-kinek az ő cselekedetei szerint fizet.

^{ESV} **Péld 24:12** If you say, "Behold, we did not know this," does not he who weighs the heart perceive it? Does not he who keeps watch over your soul know it, and will he not repay man according to his work?

^{LXX} **Péld 24:12** ἂν δὲ εἶπῃς οὐκ οἶδα τοῦτον γίνωσκε ὅτι κύριος καρδίας πάντων γινώσκει καὶ ὁ πλάσας πνοῆν πᾶσιν αὐτὸς οἶδεν πάντα ὃς ἀποδίδωσιν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ

^{BHS} **Péld 24:12**
 לְבוֹתָ הוּא־יִבִּין וְנֵצֵר נֶפֶשׁךָ הוּא יָדַע וְהַשִּׁיב לְאָדָם
 כַּפְעָלוֹ:

Megj.: Az LXX nem pszüchének (léleknek), hanem *pnoé*-nak (leheletnek) fordítja a *nefesht*.

Ugyanerre utalhat Simeon, Máriának tett kijelentése is a templomnál:

Lk 2:35 Sőt a te **lelkedet (pszüché)** is áthathatja az éles tőr; hogy sok **szív (kardia)** gondolatai nyilvánvalókká legyenek.

^{ESV} **Lk 2:35** (and a sword will pierce through your own soul also), so that thoughts from many hearts may be revealed."

^{NTG} **Lk 2:35** καὶ σοῦ [δὲ] αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία- ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

Függelék

Fordítási „inkozisztenciák” a Jézus és az apostolok által is használt görög ÓSZ-ben (LXX), melyek szintén a ruah/pneuma és a nefesh/pszüché és más fogalmak felcserélhetőségét jelzik.

A Gen 41:8 héber szövege szerint a Fáraó (azaz egy pogány ember) *ruah*-ja nyugtalankodott, amikor álmodt látott, ám az LXX „nagyvonalúan” *pszüchével* fordítja a héber *ruah*-ot:

Gen 41:8 Reggelre kelvén, nyugtalankodék **lelkében (ruah/pszüché)**, elkülde azért és egybehívatá Egyiptom minden jóvendőmondóját, és minden bölcsét és elbeszélé nékik a Faraó az ő álmát, de senki sem vala, ki azokat megmagyarázta volna a Faraónak.

^{ESV} **Gen 41:8** So in the morning his spirit was troubled, and he sent and called for all the magicians of Egypt and all its wise men. Pharaoh told them his dreams, but there was none who could interpret them to Pharaoh.

^{LXX} **Gen 41:8** ἐγένετο δὲ πρῶτι καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσεν πάντας τοὺς ἐξηγητὰς Αἰγύπτου καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς καὶ διηγήσατο αὐτοῖς Φαραῶ τὸ ἐνύπνιον καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ Φαραῶ

^{BHS} **Gen 41:8** וַיְהִי בַבֶּקֶר׃ וַתַּפְעֵם רוּחוֹ׃ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמָיָהּ וַיִּסְפֹּר פִּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמֹו וְאִין־פּוֹתֵר אוֹתָם לְפִרְעֹה׃

Ugyanezt látjuk az Ézs 57:15-ben:

Ézs 57:15 Mert így szól a magasságos és felséges, a ki örökké lakozik, és a kinek neve szent: Magasságban és szentségben lakom, de a megrontottal és alázatos **lelküvel (ruah/pszüché)** is,

^{ESV} **Ézs 57:15** For thus says the One who is high and lifted up, who inhabits eternity, whose name is Holy: "I dwell in the high and holy place, and also with him who is of a contrite and lowly spirit, to revive the spirit of the lowly, and to revive the heart of the contrite.

^{LXX} **Ézs 57:15** τάδε λέγει κύριος ὁ ὑψιστος ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν τὸν αἰῶνα ἅγιος ἐν ἁγίοις ὄνομα αὐτῷ κύριος ὑψιστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος καὶ ὀλιγοψύχους διδοὺς μακροθυμίαν καὶ διδοὺς ζωὴν τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν

^{BHS} **Ézs 57:15** כִּי׃ כֹּה אָמַר יְהוָה וְנִשְׂא שִׁכְנִי עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ׃

מָרוֹם וְקִדְוֹשׁ אֲשֶׁכּוֹן וְאֶת־דַּכָּא וְשִׁפְלֵ-רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ
שִׁפְלִים וְלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים:

Más helyen az LXX *értelemmel* (*dianoia*) fordítja a héber *szív* (*léb*) szót (megj.: a Károli is ugyanilyen nagyvonalúan fordít):

Péld 2:10 Mert bölcsesség megy a te **elmédbe** (**léb/dianoia**), és a tudomány a te **lelkedben** (**nefesh/pszüché**) gyönyörűsége lesz.

^{ESV} **Péld 2:10** for wisdom will come into your heart, and knowledge will be pleasant to your soul;

^{LXX} **Péld 10** ἐὰν γὰρ ἔλθῃ ἡ σοφία εἰς σὴν **διάνοιαν** ἢ δὲ αἴσθησις τῆ σῆ ψυχῆ καλὴ εἶναι δόξῃ

כִּי־תָבוֹא חֲכָמָה בְּלִבְךָ וְדַעַת לְנַפְשֶׁךָ יִנְעִם: BHS Péld 10

Ez egy újabb parallelizmus, melyből ismét egyértelművé válik, hogy a *szív/értelem* és *lélek* (*nefesh/pszüché*) fogalmak is felcserélhetők egymással.

A Józs 22:5-ben is *értelemmel* (*dianoia*) fordítja az LXX a héber *szív* (*léb*) kifejezést.

Józs 22:5 Csak igen vigyázzatok, hogy teljesítsétek a parancsolatot és a törvényt, a melyet parancsolt néktek Mózes az úrnak szolgája, hogy szeressétek az Urat a ti Istenéteket, és járjatok minden ő útján, és tartsátok meg az ő parancsolatait, és ragaszkodjatok hozzá, és szolgáljatok néki teljes **szívetekből** (**léb/dianoia**) és teljes lelketekből (*nefesh/pszüché*).

^{ESV} **Józs 22:5** Only be very careful to observe the commandment and the law that Moses the servant of the LORD commanded you, to love the LORD your God, and to walk in all his ways and to keep his commandments and to cling to him and to serve him with all your heart and with all your soul."

^{LXX} **Józs 22:5** ἀλλὰ φυλάξασθε ποιεῖν σφόδρα τὰς ἐντολάς καὶ τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν ποιεῖν Μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν πορεύεσθαι πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ προσκεῖσθαι αὐτῷ καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν

רָקַן בְּחֵן ^{BHS} **Józs 22:5** וְאֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עַבְד־יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְלַכֵּת בְּכָל־דַּרְכָּיו וּלְשָׁמֵר מִצְוֹתָיו וּלְדַבְּקָה־בּוֹ וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

Egy helyen az LXX *pszüchének* fordítja a héber *szívet* (*léb*):

Ézs 7:2 És hírül vivék a Dávid házának, mondván: Sziria Efraimmal egyesült! és megindula **szíve** (**léb/pszüché**) s népének **szíve** (**léb/pszüché**), a mint megindulnak az erdő fái a szél miatt.

^{ESV} **Ézs 7:2** When the house of David was told, "Syria is in league with Ephraim," the heart of Ahaz and the heart of his people shook as the trees of the forest shake before the wind.

^{LXX} **Ézs 7:2** καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον Δαυιδ λέγοντες συνεφώνησεν Αραμ πρὸς τὸν Εφραιμ καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ὃν τρόπον ὅταν ἐν ὄρυσσιν ξύλον ὑπὸ πνεύματος σαλευθῇ

^{BHS} **Ézs 7:2** וַיִּגְדַּל לְבַיִת דָּוִד לְאֵמֹר נָחָה אֲרָם עַל־אֶפְרַיִם וַיִּנָּע לְלִבָּו וּלְלִבֵּי עַמּוֹ כְּנֹעַ עֲצֵי־רִיחַ מִפְּנֵי־רוּחַ:

A **Péld 24:12** görög fordítása (LXX) nem pszüchének (léleknek), hanem *pnoé*-nak (leheletnek) fordítja a *nefesht*, ld. fentebb.

Néhány érdekes Ige, melyben a *ruach/pneuma* szó szerepel “meglepő kontextusban”

Szihonnak nem a lelkét (*nefesh/pszüchéjét*), hanem a szellemét (*ruah/pneumáját*) keményíti meg Isten:

Deut 2:30 De nem akarta Szihon, Hesbon királya, hogy átmenjünk ő rajta, mert megkeményítette volt az úr, a te Istened az ő **lelkét (ruah/pneuma)**, és engedetlenné tette az ő **szívét (léb/kardia)**, hogy a te kezedbe adja őt, a mint nyilván van e mai napon.

^{ESV} **Deut 2:30** But Sihon the king of Heshbon would not let us pass by him, for the LORD your God hardened his spirit and made his heart obstinate, that he might give him into your hand, as he is this day.

^{LXX} **Deut 2:30** καὶ οὐκ ἠθέλησεν Σηων βασιλεὺς Εσεβων παρελθεῖν ἡμᾶς δι’ αὐτοῦ ὅτι ἐσκλήρυνεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ κατίσχυσεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἵνα παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σου ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ

^{BHS} **Deut 2:30** בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־רוּחוֹ וְאִמְץ אֶת־לִבָּו לְמַעַן תִּתּוֹ בְּיָדְךָ כִּי־וָם הַיּוֹם:

Valószínűleg itt is parallelizmussal van dolgunk: szellem megkeményítése = szív engedetlenné tétele. Pont ezen változtat Isten az újjászületéskor, ld. fent az Ez 36:26 magyarázatát.

Tiglath-Pilesernek (másik nevén Pulnak), tehát egy pogány újjá nem született embernek is a *ruah/pneumáját* indította föl Isten:

1 Krón 5:26 Felindítá azért az Izráel Istene Pulnak, az Assiriabeli királynak **lelkét (ruah/pneuma)** és Tiglath-Pilnésernek, az assíriai királynak **lelkét (ruah/pneuma)**, és fogva elvivé őket, a Rúbenitákat, a Gádítákat és a Manasse félnemzetségét is; és elvivé őket Haláhba és Háborbba, Hárába és a Gózán folyóvizéhez mind e mai napig.

^{ESV} **1 Krón 5:26** So the God of Israel stirred up the spirit of Pul king of Assyria, the spirit of Tiglath-pileser king of Assyria, and he took them into exile, namely, the Reubenites, the Gadites, and the half-tribe of Manasseh, and brought them to Halah, Habor, Hara, and the river Gozan, to this day.

^{LXX} **1 Krón 5:26** καὶ ἐπήγειρεν ὁ θεὸς Ἰσραὴλ τὸ πνεῦμα Φαλωχ βασιλέως Ἀσσοῦρ καὶ τὸ πνεῦμα Θαγλαθθαλνασσαρ βασιλέως Ἀσσοῦρ καὶ μετόκισεν τὸν Ρουβην καὶ τὸν Γαδδι καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς Μανασση καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς Χαλαχ καὶ Χαβωρ καὶ ἐπὶ ποταμὸν Γωζαν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης

^{BHS} **1 Krón 5:26**
 נִיעַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־רוּחַ פּוֹל
 מֶלֶךְ־אֲשׁוּר וְאֶת־רוּחַ תַּלְגַּת פְּלִנְסַר
 מֶלֶךְ־אֲשׁוּר וַיְגַלְּם לְרֹאשֵׁי
 וְלַגְדֵי וְלַחֲצֵי שַׁבַּט מְנַשֶּׁה
 וַיְבִיֵאֵם לְחֶלֶח וְחַבּוֹר
 וְהָרָא וַיְהֵר גּוֹזָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ

A filiszteusoknak és araboknak is a *ruahját* indította fel az Úr (2Krón 21:16). Ld. még a fentebb említett Igéket, melyek a *pneuma* bűnösségéről, beszennyeződéséről és Isten iránt hűtlenné válásáról szólnak (Jak 4:5; 2 Kor 7:1; Zsolt 78:8).

További érdekes igeszakaszok

Érdekes, hogy Elizeus azért könyörög, hogy a nefesh térjen vissza a halott gyermekbe, nem könyörög külön a ruah-ért:

1 Kir 17:21 És ráborult háromszor a gyermekre, és felkiáltott az úrhoz, mondván: Én Uram, Istenem, térítsd vissza e gyermek **lelkét (nefesh/pszüché)** ő belé!²² És meghallgatta az úr Illés szavát, és megtért a gyermekbe a **lélek (nefesh)**, és megélede.

^{ESV} **1 Kir 17:21** Then he stretched himself upon the child three times and cried to the LORD, "O LORD my God, let this child's life come into him again."²² And the LORD listened to the voice of Elijah. And the life of the child came into him again, and he revived.

^{LXX} **1 Kir 17:21** καὶ ἐνεφύσησεν τῷ παιδαρίῳ τρις καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον καὶ εἶπεν κύριε ὁ θεός μου ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν²² καὶ ἐγένετο οὕτως καὶ ἀνεβόησεν τὸ παιδάριον

^{BHS} **1 Kings 17:21**
 אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי תִשְׁבַּב נָא נַפְש־הַיֶּלֶד הַזֶּה
 עַל־קִרְבּוֹ: ²² וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל אֱלֹהֵיו וַתִּשְׁבַּב נַפְש־הַיֶּלֶד
 עַל־קִרְבּוֹ וַיַּחֲי:

A nefesh igei alakban felfrissülést jelent:

Ex 31:17 Legyen közöttem és az Izráel fiai között örök jel ez; mert hat napon teremtette az úr a mennyet és a földet, hetednapon pedig megszűnt és **megnyugodott (wajjinnáfas)**.

Ex 31:17 It is a sign forever between me and the people of Israel that in six days the LORD made heaven and earth, and on the seventh day he rested and was **refreshed**.

Exodus 31:17 ἐν ἑμοῖ καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον ὅτι ἐν ἕξ ἡμέραις ἐποίησεν κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσεν

Exodus 31:17 בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לְעֹלָם כִּי־שָׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת
וַיִּנְפֹּשׁ:

A neshama lélegzetet/lélegzőt/leheletet jelent:

Józs 11:11 És levágának minden **lelket (neshama/pnoé)**, a mely benne vala, megölvén őket fegyver élével; nem maradt meg egy **lélegző (neshama/pnoé)** sem; Hásort pedig tűzzel égeté meg.

^{ESV} **Józs 11:11** And they struck with the sword all who were in it, devoting them to destruction; there was none left that breathed. And he burned Hazor with fire.

^{LXX} **Józs 11:11** καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ ἐν ξίφει καὶ ἐξωλέθρευσαν πάντας καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ ἔμπνεον καὶ τὴν Ἀσωρ ἐνέπρησαν ἐν πυρὶ

^{BHS} **Józs 11:11** וַיִּכּוּ אֶת־כָּל־הַנְּפֹשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם
לֹא נֹתַר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חֲצוֹר שָׂרַף בְּאֵשׁ:

Dávidnak is a *nefesh/pszüchéje* háborodott meg:

Zsolt 6:3 (6:4) Lelkem (nefesh/pszüché) is igen megháborodott, és te, oh Uram, míglen?

^{ESV} **Zsolt 6:3** My soul also is greatly troubled. But you, O LORD- how long?

^{LXX} **Zsolt 6:4** καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐταράχθη σφόδρα καὶ σὺ κύριε ἕως πότε

^{BHS} **Zsolt 4** וּנְפֹשִׁי נִבְהָלָה מְאֹד (וְאַתָּה) [וְאַתָּה] יְהוָה עַד־מָתַי:

A Num 16:22 szerint Isten minden test (baszar/szarx) *ruah/pneumájának* Istene.